

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

2. De primo & maximè necessario obedientiae fundamento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

cautè inserpunt. Erunt ergo radicitus euellenda, nostraque hac scriptione ita confutanda, vt planissimum cuius fiat, nihil probabilitatis in eis restare, nihil quod quemquam meritò mouere possit: sed hoc sensim pedetentimque faciemus, id ordinatè persequentes quod ad obedientiam conducere censuimus. Adspirabit ceteris illa pia & misericors Dei mater Maria, cuius è paucissimis verbis, illud dignissimum habemus, *Quodcumque dixerit vobis facite*. Da, sancta Mater, vt cordi meo loquatur tuus filius. & quod dixerit scribam, atque ita ab eius dictis scribendo non recedam, vt etiam à scriptis, viuendo & agendo non dissentiam.

C A P V T II.

De primo & maximè necessario obedientie fundamento, nempe vt obediens, Deum in Superiore adspiciet.

HOc præceptum exerte & grauius, non tantum commendauit, sed & B. Apostoli Pauli, & Iesu Christi Domini nostri verbis comprobauit B. Ignatius, & quid ex eo sequatur ostendit apud Ribad. lib. v. cap. de Obed. vt nulla dictorum repetitione sit opus.

§. I. Difficile, sed necessarium, in bonis & malis Præpositis, Deum agnoscere.

Arduum est nonnullis Christum Dominum in quouis Superiore intueri vbi maximè in aliquem inciderint, durum, morosum, difficilem, æmulum, auctoritatis tenacem, perturbationibus expositum. Quid enim huic cum Christo Domino commune est, quem, vt alias è D. Bernardo retuli, quando cogitamus, *hominem nobis proponimus, mitem & humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, omni denique honestate ac sanctitate conspicuum*, cuius placida vox non auditur in plateis, qui linum fumigans non exstinguit, calamum quassatum non conterit; sed quod contractum est alligat, perditam quærit ouem, peccatorem ad pœnitentiam vocat, vultusque & oculorum maiestatem amabilitate miracoudit. Iam si hos vtrosque inter se composueris, & speciem intuearis externam, quid diuersius, & aduersa fronte magis repugnans reperiri potest?

Ita planè est, si, vt dictum est, speciem intuemur externam, nec ultra tendimus: at si penitus, vt homines decet, non solis sensibus abducamur, sed quæ sunt potiora & retrusiora scrutemur; hæc inter se ita conspirare fatebimur, vt facile sit agnoscere eandem vitiosam imperfectamque rem, rei sanctissimæ perfectissimæque imaginem præ se ferre posse; non quidem qua ratione vitiosa est; sed qua potest aliunde aliquid rei perfectioris ad se traductum habere.

Quod

Quod vt in hac materia dilucidè confirmemus, præ oculis est habenda lex à sanctis Apostolis in omnes Christianos lata, dicente S. Paulo, *Omnia anima potestates sublimioribus subdita sūt: non est enim potestas, nisi à Deo: quæ autem sūt à Deo, ordinata sūt. Itaque, qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Vbi perpendendum, quàm certò asserat, potestatem esse à Deo, & Dei donum, Deoque resisti cùm potestati hominis, & quidem Ethnici, quales erant qui tum præerant, à subditis resistitur: eodemque modo regibus & iudicibus datam à Domino potestatem Sapiens asserit. Sed vt in ore duorum testium, imò duorum legislatorum, stet hoc potens verbum, audiamus & D. Perrum qui sic loquitur: *Subiecti estote omni humana creatura propter Deum: siue regi, quasi præcellenti: siue ducibus, tanquam ab eo missis, — quia sic est voluntas Dei. Et mox: Serui subditi estote in omni timore dominis, non tantùm bonis & modestis, sed etiam dyscolis. Hac est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias, patiens iniustè.* En gratiam, en consolationem sanctam, si quis improbis pateat, multaque potius pati sit paratus, quàm vt in Dei potestatem rebellet, & conscientiam peccando inficiat. Hinc igitur, sed & Conciliorum sanctorum auctoritate constat, imperfectione, vitio, vel peccato solo, sua potestate non excidere Superiores: non potest autem hæc illis integra manere, quin demuetur & perpetuetur à Deo; à quo omnis perpetim & iugiter potestas pendet in cælo & in terra.

Cùm autem in parendo & se alteri subdendo, non bonitatis aut perfectionis, ac potestatis & auctoritatis à Deo necessariò profluentis ratio habeatur, nec minorem improbis, quàm probis obedientiam debeamus: profectò id argumento est, potestatem in vtriusque esse parem, nec eiusdem hominis, in Magistratu locari, subitoque à virtute in vitia delapsi, potestatem esse imminutam. Iam verò, cùm ratione potestatis vicarium Dei locum subeant Præpositi, si bonorum & malorum pare est potestas, firmissimè quoque nobis tenendum est, eos qui imperfectionum nauis nondum carent, non minùs Dei vicarios esse, nec minùs eius personam gerere, quàm qui omnibus virtutum numeris perfecti excellunt. Quemadmodum igitur probitate inæqualibus, ac æqualiter auctoritatem potestatemque regiam representantibus, & honor æqualis & obedientia deferri solet, ipsumque adeò regem æqualiter referre creduntur: ita planè quemcunque æqua auctoritate tibi Præpositum nactus fueris, in huius potestatem si intentos mentis oculos defixeris, æquali in eo diuinæ potestati parebis, æqualem vicariam Dei auctoritatem veneraberis: & veluti in iis quæ sūt, Deum esse; in iis quæ intelligunt, intelligere; sic in iis qui imperant, Deum imperare spectandum est.

§. 2. *De diuino & humano esse aliquid mixtum.*

Verum ex eo quod Præpositis vicariam Dei auctoritatem inesse dicimus, aperte datur intelligi, mixtum aliquid ex diuino & humano in eis exstare, non ita tamen ut istud utrumque in vnum aliud quod sit imperfectius coalescat & compingatur; sed ita ut quod diuinum est, diuinum perseueret; humanum, quod humanum.

Hominis igitur, & ut in homine, esse existimandum est id omne, quod natura sua, & perpetua quadam connexionione, in eo qui præest, quæ præest, non reperitur: si enim quæ præest id non habet, aliunde ergo quàm à potestate prædendi id habet. & potest in eo non esse etiam si re ipsa præsit: quare non est perennis & indiuisa eorum qui præsunt proprietas, sed aliunde accessit; tale est prudentia, modestia, benignitas, comitas, discretio, liberalitas, affabilitas, æquanimitas, zelus, caritas, fortitudo, & eiusmodi quæcunque, quæ licet à Deo, & verè diuina dona sint, eius tamen hominis sunt, cui donata sunt, & donata illi sunt ut homini virtute prædito; atque hinc dicuntur esse dona hominis. At verò diuina, & ut in vicariis Dei insunt, quæ sic Præpositis omnibus, & semper insunt, ut subiectis inesse non possint, qualis in primis est illa singularis ad præcipiendum auctoritas, tum benignus quidam ad gubernationis protectionem diuinæ prouidentia oculis, inuigilans ut Superior quæ ad commune bonum faciunt præuideat, quod si minùs præuiderit, optandos nihilominus exitus negotia sortiantur.

Hæc igitur sunt quæ in iis qui præsunt, distincta permanere ad eò cuius clarum est, ut nemo vsque eò benignus alienæ indolis sit æstimator, qui illic se ei, quem virtute & scientia eminere videt, ad quæuis imperata subiungat, vel eum putet cui in alios potestas deferatur, protinus ex imprudenti prudentem, ex intemperante castum, liberalem ex auaro, ex imperfecto virtute cumularum fieri. Quinimò hinc procliuius in errorem via aperitur: cum enim plerorumque ea sit imbecillitas, ut non minùs, imò sæpè multò acrius, illis quæ humanitas insita, quàm illis quæ sunt diuinitus largita capiantur; nam & sola comitas (quod in Absalone & aliis probatum est) transuersos agit, ut omnis iustitiæ timorisque diuini repagula perfringant: cum quæ in hominibus rari perfecti, plurimi sint imperfecti, humanam verò gubernationem, eam esse conueniat, quæ, non paucis quibusdam qui minùs egeant, sed passim omnibus conuenientior sit; cum animaduertuntur humana ista tam necessaria præsidia deesse, neque comitate, prudentia, affabilitate, ceterisque eiusmodi ornamentis auctoritatem fulciri, non animos ad venerationem simul & amorem in effecti, per facile est ut de summa illa, quam erga Superiores illibatam conseruari decet, reuerentia non parum deteratur.

Eundem

Eundem ergo obuiam, neque obfistendi ignavia committendum, vt Præfibus debitus honor pefsum eat: faciendum que nobis est vt, quemadmodum natura fensus nostros coërcuit, ne alter in alterius munia inuolet; oculus colores, & non fonos; naris odores, & non fapores diiudicet; ita prudens & vera obedientia fensus animi condoccefaciat, nihil que in Præpofitis nostris, nifi quod Præpofitorum est proprium, confiderare patiatur: ideo que humanis diuina ne in deterius flectat; portentofum enim id, & fimile monftri, diuerfis è naturis conflati foret. Quod quidem accuratifsimè tum obferuari oportet, cum ea quæ funt hominis, repugnant, parum que diuinæ auctoritati decora funt: nam fi quando præclatis etiam dotibus prudentiæ, gratiæ, fanctitatis, exornatur is qui præeft, nihil vetat, quin ea moderatione de qua pofttea differemus, etiam hinc, fuæ in Præfides obferuantia additamentum, curare poffit verus obediens. At humanam omnem, quæ naturæ, quæque hominis est, imperfectionem aut vitium, à memoria & cogitatione depellere, fedulò conuenit, efficere que vt folius fimus auctoritatis diuinæ, in Superiore relucentis memores, & reuerenter obfequentes: ac quemadmodum in Chrifto Domino duas non confufas naturas, ita in eius vicariis duas quoque diftinctas* perfonas contèplemur, diuinam vnã, humanam alteram, quarum vtrãlibet gerere, ponere, ipfi quidem varia occasione poffunt, & eos poffe fciamus, (id enim in quibusdam euentis vtile fcitu, quæ dicenda funt docebunt) præstantiorem autem ab eis poni, viliorem indui, ne facilè credamus. Quin potiùs (quod Regibus factitamus, quos non vt Comites aut Duces, licet eiuſmodi funt, fed folùm vt Reges compellamus ac inuermur) ab eo quod in eis infimum est, oculos mentis auertamus; in id verò quod diuinum & fumum est, nempe in eam quam participant Dei repræfentationem, continuatione & contentione magna, in humilitate animi intendamus. Quod fi fecùs quàm par eſſet imperari, vel ab illis multa fieri videntur: illud idem nobis de plurimis quæ à Deo funt, videri agnofcamus, ac proinde in vtrifque temeritatem noſtri iudicij compellamus.

Perſonã hãc
dico quam
ἡγεμονίαν,
non quam
ἡγεμονίαν
Græci vocant.

§. 3. *Exactius aliquid queritur: & cur id querendum fit.*

Sic igitur conſtitutum, fatiſque videtur eſſe firmatum, elucere quouis in Superiore Deum, non fecùs quàm in quouis indice poteſtas regia & auctoritas; qui que Præpoſitum vel eius iuſſa contempferit, vel in illa temerariuſ inſurrexerit, non fecùs diuinæ maietatis damnari, quàm regiæ ſoleant, qui in inferiores magiſtratus violenti inſurrexerint. Verùm explicatiuſ adhuc aliquid non immeritò poſtulari poteſt, vt percipiatur clarè quid peculiare fit & proprium Præpoſitorum: nam & in quouis homine virtute prædito, multa Dei dona elucent, & omnis quæ illi fit iniuria, imò omne omnino peccatum, Deum ipſum vel ſtultitia, vel malitia, catenus petit, quatenus leges eius ſanctiſſimas & æter-

nas temerando, à præscripto aeternæ diuinæque rationis exorbitat.

Sed, vt varia sunt iudicia hominum, & sunt qui eiusmodi disquisitionibus non pascuntur; obiciet hinc nonnemo, huic quæ potissimum ad effectum, & vt loquimur, spiritum dirigitur scriptioni, videri omnes has subtiliores dissertationes esse superuacuas; quandoquidem qui ad hæc legenda & reuoluenda accedunt, ea bonitate mentis esse solent, vt sibi facienda præcipi, non autem speculanda describi ament. Fateor eiusmodi reperiri è vulgo plures, nonnullos etiam, qui ad prima minus vulgatæ doctrinæ verba exhorrent, lectionemque & librum de manibus ponunt, ad eò illis & nouum & inusitatum est, intellectum excolere. Fallor tamen si non admodum sibi ipsis detrimentosi sint & iniuri, & hoc ipso incitiæ se ac perpetuæ imprudentiæ damnent: etenim cum primam sui originem, natura virtutis à ratione trahat, nec vera virtus esse possit, nisi quæ recta ratione nitatur, rectæ rationi consentiat, & à ratione perpetuò dirigatur, ad eò vt virtus esse desinat, vbicumque rationis vis & energia esse desinat, nõnne vt de virtute ritè diiudices, necesse est vt qua ratione virtus stabilietur, quæ sit eius natura, cognoscas? quam si ignoraueris, quomodo, quid illi aptum fuerit, aut conueniens, quid contrarium & repugnans, quibus vis vel comparari, vel perdi possit animaduertes? quòd si, vt ferè multi, gnomas quasdam & placita, quæ res agendas asserant, non inutiles quidem illo, sed tamen ad virtutis summam insufficienti labore confereris, aliud si nihil habes, planè mediis in rebus frequenter necesse fuerit hæreas, cespites, impingas, offendas; vbicumque videlicet nouus emergens nodus, nouam dubitationum caliginem ignorantia offundet, quam, eiusmodi asseueratè affirmata assertio, discere non valebit: valeret autem virtutis, vel rerum agendarum intellectuæ perspectæque notiones, ex his enim ad omnem euentum, rectæ diiudicationis norma sumenda est. Hinc planè mihi contrà persuasi, simplicem in virtute sectanda, in hisque quæ ad mores spectant credulitatem, ab illis quidem qui incipiunt necessariò esse præstandam: at eos qui iam aliquousque progressi sunt, conati maximè debere, vt non tantum virtutis, sed eorum omnium quæ ad rectè agendum spectanda sunt, antecessiones, ortum, progressum, naturam, vim, interitiones & occasum, consentanea quoque & dissentanea, affinia, similia, dissimilia, sedula cogitatione rimantur: credantque sine his omnem virtutis adæptionem nutare, quid enim firmum, quid stabile, quid magnopere videatur æstimandum, in eo quod ametur quidem, at cognitioni subductum, & nequeat æstimari, & excoli nequeat, & nequeat tutum ab insidiis protegi?

Quæ autem dixi non sunt cuiquam sine obseruatione transmittenda; sed singula contentius virtutis consecutioni admouenda: habet enim vnaquæque suas nonnullas antecessiones, quæ sunt vel præfensiones quædam, vel prænotiones, indicationes, propensiones, & denique aliquid venturæ mox virtuti proludens: vbi autem hæc indoles animaduersa fuerit, prudenter videndum quibus

quibus foueri & ali debeat. In ortu verò & progressu, subtiliter obseruandum, quis & qualis cum anima nostra nexus intercedat, vt sic, vt quando, vt quomodo in eam insinuetur, inferpat, & implectatur intelligas: quomodo Spiritus vbi vult spirat, & interdum vnde veniat, quò vadat nescis; interdum ad tui & aliorum eruditionem, non eum tantùm, sed omnem eius præmonitum, aditum, progressum, motum, exitum, animo percipis. Sed ne longius diuager, sentiet quisque quod volet, mihi eiusmodi quæstiones, incun diratis plurimum, at utilitatis non minus videntur afferre.

§. 4. Priuata auctoritatis à publica discrimen.

Quapropter ad rem nostram redeo, vt inuestigem, qua alia ratione in Præpositis atque in priuatis viris bonis, spectetur Deus. neque est cur nos diutius ea res moretur, si in vtrorumque propria dona, & cur in eis spectetur Deus, intendimus. In priuatis ergo Deum agnoscimus, vel ratione naturæ, per quam Dei imago est; quod nunc missum facimus: vel ratione donorum & gratiarum, si quando virtute, scientia, prudentia, vel qua alia laude ceteros antecellunt; istaque ratione Deum quodammodo virtutes eas in ipsis elaborantem cernimus: vel etiam eos intruemur, vt qui fulgidissimæ & diuinitatem representantis virtutis, radios, humana imbecillitate temperatos, conspectibus nostris ingerant; vel si vtrumque permisceas, tam viri boni nobis proferunt Deum, quàm in illis videtur Deus. Ista verò priuatorum dona, quemadmodum illis priua, hoc est propria sunt, & ad alios (nisi fortè exemplo, vel utilitate foras traducantur). nihil attinent, ita priuatam quandam & voluntariam erga eos nobis ingenerant obseruantiam.

At in Præpositis donum auctoritatis & potestatis in eos collaræ agnoscimus, ratione cuius eis, vt Dei vicariis, obedimus, resistere formidamus, ne Dei ordinationi resistamus: estque hinc non voluntaria, sed debita obseruantia, qua non solum honorè, sed etiam obsequium & obedientiã à nobis deferri oportet.

Sed hoc ipsum percipietur euidentius agnoscendo quàm multiplex, & quid sit auctoritas: & hæc quidem ab auctore dicitur, qui is esse intelligitur, cuius (in meliorem partem loquendo) ea est nominis, consilij, virium, industriae dignitas, vt præclaro alicui facinori, rei, inuento, scriptioni initium & progressum dare potuerit. indeque consequens est, vt eam, cuius auctor fuerit. rem non minus habeat sibi obnoxiam, nec minore sibi iure vendicet, quàm alumnus & parens filium. Hinc verò perspicitur auctoritatem, nihil coactum & violentum sonare, (ideoque libentius hoc quàm potestatis nomine vtor) sed aliquid sponte, ordine atque ratione enascens, ac venerationem, & interim potestatem etiam, vni in alterum tribuens. Potestatem in viris etiam priuatis reperiri: parens enim filio iure imperat & huius auctoritati illa conueniunt quæ de publica dicuntur, paucis deimptis; in quibus non est hærendum.

Est autem duplex auctoritas, Acquisita vna, alia Indita, (nam de diuina, nullus hinc mihi est sermo.) Acquisitam intelligo quam quisque sibi conciliare, virtute, ætate, experientia, scientia, præclareque factis potest: quæ verò vel nobilitatis vel diuitiarum sit, potius existimationis, vel vtilitatis vim obtinere, quam auctoritatis purem. Inditam verò, quæ necessariò forinsecus aduenit, & aliunde datur vt sit legitima, qualis est illa omnis qua homini auctoritas imperandi datur in hominem; cum enim sola origine naturæ, non sit homini imperium in hominem, aliunde id accedat oportet: neque verò virtus, aut prudentia, aut ingenium id perse præstant, nam & insipientioribus sapientiores plerumque, & vitiosioribus viri sanctissimi iure parènt. Sin autem nec virtus, nec ingenium, quibus maximè excellit homo, id efficere possunt, certè multò minùs vires corporis, aut etiam diuitiæ, & quæ ita sunt extra corpus vt tamen hominis sint, multò inquam minùs hæc sola hanc auctoritatem cuiquam conciliare credendum est. Altius ergo tota res arcessenda, & mox paulatim eò pertingemus.

Tria sunt, quorum vnum, vel etiam plura sibi deferri, iure suo postulat auctoritas; fidem scilicet, venerationem & obsequium: fidem exigit auctoritas, quæ est eiusmodi, vt illi merito credi debeat, vt veraci homini rem gestam vidisse se affirmanti, vt etiam vnicuique in sua arte bene perito. Venerationem porto meretur auctoritas, quam virtus, quam ætas senilis, quam res præclare gestæ conciliauerunt. At obsequium, illa sola suo iure sibi vendicat, qua vni in alterum potestas est imperandi. Est quæ hæc duabus aliis longè mirabilior atque sublimior, quantumuis illæ ipsimet homini vtiliores & perfectiores existant. Et sanè istiusmodi plura sunt in nobis: virtus enim & pietas qua Deo grati reddimur, & ipso quasi iure in cælestia transcribimur, nobis ipsis quouis alio dono melior, potior est & vtilior; mirabilia tamen sunt prophetiæ, miraculorum & similium extra ordinem portentosa dona: ita planè, auctoritas qua fidem, qua venerationem meremur, alicui quod nobis in sit bono, & quo laudabiliores reddimur innititur; at illa cui debetur obsequium, neque laudabiliores efficit, nec spectat nisi aliquid quod est homini extrinsecus immissum.

§. 5. Auctoritatis imperantis quanta sit dignitas.

Sed hoc ipsum tantum est, tamque diuinum munus, vt eorum quæ homini in homines diuinitus dari possunt, vix fortassis maius aliud digniusve reperitur. Sic enim ipsi nobiscum ratiocinari debemus, cum huius mundi descensionem, conuersionem, varios effectus, & quidquid in eo est, diuina prouidentia mutari, fingi, refingi, conseruari atque perennari videmus, maxima quidem esse illa, & eiusmodi quibus notitiam sui hominibus contestatam passim voluit Deus: quandoquidem non nisi summa ratione, & præsidente, ac in suos fines dirigente omnia, sublimiore quadam mente, tam certa & ordinata serie, tot res diuersas,

diuersæ, in vnum conspirare, ordinatissimeque deuolui possunt. Estque sanè illustre documentum, quo diuinæ, in id omne quod oculis cerni potest, gubernationis probatur auctoritas. At vt corporatis incorporata, & iis quæ videntur, ea quæ non videntur, natura & dignitate antecellunt, ita necesse est vt in horum quoque gubernatione eminentiorem aliquam, seu auctoritatem, seu potestatem resplendere, & illustres diuinitatis radios emicare deprehendamus.

Itaque hîc maximè est obseruare aliquid Deo dignum, illique soli conueniens: vt scilicet per se solum animos gubernet, regat, & quò velit impellat; subeat, subintret, insinuet ipse seipsum, vt lubet, vbi lubet, quantum lubet in animos, quos quaquauersum supremus ipse Spiritus, & spirituum omnium dominator & rector, *αυθεντία η αυτοκρατορια* sua, pro potestate, quocunque, mouet & inflectit. Et quidem, cum in homine præstantissima sit pars illa animi, quam mentem supremamque intelligentiam dicimus; illa quoque sit, quam in annulo aureo gemmam nobilissimam Bernardus vocat; Græci non specioso minùs quàm significante vocabulo *αυπεριστοι και αυταξιος*, nos verò, à libera censendi & arbitrandi facultate, Liberum arbitrium nuncupamus; in has vtraque merum & summum imperium, sibi reseruauit Deus, ita vt vtraque insidere & præsidere, nullapenitus creatura adminiculante possit; possit, si quando libuerit, ipse per se suam nostræ menti doctrinam, suas nostræ voluntati motiones, insinuationes, leges promulgare, efficereque, vt sic nobis illa proponantur, vt sine flagitio imperium detrectare non possimus. Cùm igitur hæc facultas, ita potenter animum humanum subeundi, omni sit creaturæ denegata, Deo conueniat, quæ auctor & creator est spirituum, summusque ipse spiritus; iam satis patet eius eminentia, facileque consequens fuerit, vt omnis eius participatio, esse nobilissima censeatur.

*Id est, sua
ipsius au-
thoritate su-
prema, su-
premoq; im-
perij iure nõ
aliunde de-
riuato, nec
alia vlla re-
spectante.*

Dat verò huius potestatis participationem Præpositis omnibus Deus, & homini in voluntatem hominis (quo quid excelsius esse potest) auctoritatem tribuit, quam nisi tribueret, nulla vi, arte, industria posset quisquam eò attingere; quis enim nisi Deus, potestatem in alterius animum faciet? Est autem sanè permira & permagna imperantis potestas, qua fiat vt alter imperata debeat velle exequi, & vel solo eiusmodi obsequio denegato, in æternum damnari possit: potestne magis inuiolabili nexu tradi quisquam? Et quidem quàm latè hoc ipsum patet? qui enim potestatem & auctoritatem tribuit in voluntatem, ea pariter omnia in quæ voluntati est imperium, alterius ditioni subiicit. atqui reperieturne in homine aliquid quod non illico voluntati ad nutum pareat? sic ergo cum vnus alteri ad imperata subditur voluntas, non tantùm id quod optimum, & dominatus auidissimum, sed omnino totus homo homini subditur.

Vidésne ergo, vt hominem tibi præpositum, iam debes quasi quendam au-

etoritate Deum spectare, qui à Deo, supremum illud in animas dominijus, in
 se, participatione quadam transfusum deriuatumque possideat: qui auctorita-
 te ista ceteris eminens, & à vulgo segregatus, ipsis etiam animis, excelsior immi-
 net: tantoque, si auctoritas illa spiritualis est, venerabilior & augustior perseue-
 rat, quanto propriè regendis & perficiendis, quod planè diuinum est, animis est
 præpositus? quin etiam hoc ipso valdè assimilis est Deo, quòd vt Deus, ad alio-
 rum animos, legis vinculis obligandos, aliena & emendicata confessione non
 indiget, sed se solo in consilium adhibito, quod voluerit, vult autem semper
 quod optimum, id imperare, iubere, & acceptandum potest vigeat; ita qui præ-
 est, potest quod iudicauerit, quodque intra limites auctoritatis à Deo summo
 deriuata iustum & æquum fuerit, non consultis, repugnantibus, inuitis subdi-
 tis, ita præcipere, vt nemo sit eorum qui sine graui peccato possit obistere; at-
 que ad eò omnium planè illorum, nulla excepta, quod sanè mirabile est, volun-
 tates singulas, possit vnus ipse, (quod non sua vi dæmones, non possunt ange-
 li) sibi triumphatas sub iugum mittere. Subit hinc animum admirari quidem mi-
 rabilitatem in humana natura tantam, at magis obsecrare quo possum affectu
 subditos, vt ne vnquam in suis eam Præpositis amare venerarique desistant; ipsos
 verò Præpositos, vt dignitatis suæ memores, ne committant, vt tanto tamque
 diuino dono, in extremo iudicij die, abusi esse comprobentur: heu quale fue-
 rit, tantæ rei, tam nobile detrimentum! Domine mi Deus, animarum guberna-
 tor, per sacratissima Filij tui vulnera obsecro te, vt in Superioribus omnibus
 spiritum principalem confirmes Deus! Scio Domine, terribilis es, & aufers spi-
 ritum principum propter peccata subditorum; sed fac bone Deus, vt in sancti-
 tate & iustitia, in timore & tremore, seruiamus eis tanquam tibi, non ad oculo-
 rum, sed corde perfecto tibi placere cupientes, donec omnes in statum perfe-
 ctum, vbi nos vnus regas, vnus possideas, in mensuram ætatis plenitudinis Chri-
 sti, læti insimul occurramus.

Nec verò inopportunum fuerit, tum ex humana naturæ conditione, tum ex
 multiplici fructu qui ex gubernationis auctoritate in res omnes variè deriuat-
 ur; tenerrimum quendam in Superiores omnes amorem incitare, vt in eos, quo-
 rum munere vita nostra quietè, ordinatè ornateque traducitur, belluina planè
 futura, rapinis & latrocinis ac fœdissimis quibusque flagitiis execranda, vicio-
 rumque densa caligine obuoluenda, si abs illa politiam, siue gubernandi au-
 ctoritatem, quasi è mundo solem, sustuleris. Quæ sint ea & quàm magna com-
 moda, nec recensere ne longior sim, & sunt in medio posita, vt quiuis ea videre,
 si modò velit, possit.

Sic autem firmas hic amor radices agat, tam latè patulas, totque vtilitatum
 maximarum fibris, tam validè obuolutas & implexas, vt quantouis emergente
 incommodo, tentari vel nutare non possit. Improbi sanè ciuis & perduellis
 esset, ob rem aliquam priuato nonnemini sæculi accidentem, rem publicam
 euerti,

euerti, magistratum omnem abrogari velle. vitia quædam gubernationis proferuntur, at vitium summum omnium constat esse, si nulla sit: vitiosè desectit monarchia in tyrannidem, aristocratia in oligarchiam, democratia in ochlo-
ratiam; at pessimum est anarchia, cum nemine ad rei communis gubernacula præsidente, vis & libido potentiorum, vel fraudulentorum astus pudoreposito, nullius auctoritate coercente dominatur: melius ergo semper est aliquam, quam nullam esse rempublicam; non potest autem esse respublica, non communitas, vbi priuata omnia sunt, nec est ius aliquod commune supereminens quo priuatorum seiunctiones reuinciantur quodammodo inter sese, possitque si cuiusquam improbitate violatur aut discinditur, illud ius, sua se auctoritate tueri atque iusta vindicatione reparare; hæc autem auctoritas, quia per omnes vagari dispersa non potest, necesse est vt sit penes aliquos, qui ceterorum, quasi membrorum, vnus in commune corporis, capita sint, & illi (cuiuscunque demum generis sit) in vnum congregatæ hominum societati præsent.

§ 6. *Quomodo imperandi potestas à Deo deriuetur.*

Ita quidem hæc se habent, at restat vnum, Quomodo à Deo in homines auctoritas illa dimanet? de quo ided pauca, quod etiam hinc reuerentiæ in Superiores, cum fiducia coniunctæ, leges amplior existit. Meminisse igitur debemus, affirmatè admodum vniuersè que dixisse S. Paulum, Non esse potestatem, nisi à Deo, hoc est, omnem omnino potestatem esse à Deo, nec aliter esse posse nisi ab eo: hoc autem dixisse tam de magistratibus & prouinciarum Præsidibus, aliisque etiam infimorum subfelliorum Præpositis, quam de ipso, à cuius nutu pendebant, Imperatore Romano; neque verò de illo solo qui tum temporis viueret, sed de aliis quoque deinceps futuris id voluisse intelligi, ac eapropter Christianos fuisse semper illis, quamuis impiissimis & persecutoribus, obsequentissimos: quod nisi fuisset, quam facile fulminatrices illæ legiones, fortissimique Thebæi, & tot innumeri, deliberata morte fortiores, Christiani, in impietatis assertores rebellare potuissent? Potuissent sanè, at sapientius noluerunt, ne quæ emicantis in Imperatore diuinæ maiestatis, auctoritatem læderent. ita sensisse, ita fecisse constat; obscurum tamen esse possit, quæ ratione id fieret, cum Romanos Imperatores, vel violenter rempublicam oppressisse, vel factione suffragioque militari, maiorem partem emeruisse memoria prodant. Hic ergo tantisper hæreamus: non est illi solirei, sed multis aliis hic nodus molestus vt dissoluatur.

Amantissimus est hominum, idemque sapientissimus & prouidentissimus Deus noster, qui cum *omnia in mensura, in numero, in pondere disponat*, illud maximum suæ bonitatis qua velit, sapientiæ qua norit, potestatis qua possit, argumentum ostentat, quod omnia quæ ab eo sunt licet diuersissima sint, ordinatissima

Sap. IX.

Vol. 113.

lima tamen sunt; ideoque bene significanterque dicitur, *Fundasti terram, & permanet; ordinatione tua perseverat dies, quoniam omnia serviunt tibi.* Ad conservationem autem ordinis quam maximè facit, ut certas in partes id omne distribuatur, & aliis aptè subiungatur, quod confusionem perturbationemque diuturnam pariturum videtur: itidemque ad providentiæ sapientiam pertinet, ut sicubi causarum inferiorum pervertitas, in rebus apprimè necessariis à destinato aberrare videatur, cursum inhibeat, & (quod lenissimè ac inobservabili motu præstare solet Deus) id omne in meliora convertat, efficiatque, ut eorum que adesse oportuerant, nihil desit. Sic ergo, si quando in re aliqua publica, ea invalescere tempora patitur, quibus aliquamdiu parum ordinatæ sint leges, regnet ambitio, potentiamque usurpata comitetur auctoritas; quæ frequenter non bonis, pervertis etiam nonnumquam, atque violentis artibus extorta videatur; fit sanè, ut in primo illo motu, dum durat vis ea, quæ comparandæ in ceteros auctoritati subleat, ægè possit agnosci, cui, & an omnino alicui, illo temporis articulo sit iure parendum: & verò ad breve tempus in anarchiam, vel in anarchiæ imaginem deplui, deque imperij iure non satis constare, non est cur à ratione censeatur alienum. At quia nullum violentum solet esse diuturnum, perpetuaque ista dissociatio animorum, & voluntatum auctoritate æquatarum inæqualissima dissensio, humanæ omnis (cuius conservandæ solemus esse auditissimi) societatis est inimica capitalissima: solent plurimorum animi, levi momento ad concordia bonum aspirare, & quam exhorruere potentiam, non potuerunt autem excutere, fauentioribus animis prosequi, agnoscere, ac interdum utrimque mutatis animis ardentius adamare. nempe, Vertumnus est homo, cuius non vultus tantum, sed animi etiam facies, non in dies, at in horas, sexcenties emutetur. At quanto hinc suo bono? quid enim opus est, ut quorum initia sunt non bona, mali progressus, mali quoque sint exitus? quoties dominandi regnandiue cupiditas transuersos primùm egit nonnullos, qui tamen cetera boni & rebus gerendis apti, cum optatos honores essent consecuti, eos prudenter, moderatè, sapienter, & ex publica utilitate gessere? sed neque quis in adeundo obrinendoque magistratu error admittitur, auctoritatem ita vitiat & eneruat, ut illi non sit parendum: quidamque interdum, loci & hominum moribus, viget auctoritatis incundæ modus, non satis ipse quidem legitimus, & rationi congruus, verùm quia passim usurpatus, quia melior alius in usu non est, quia communi consensu admittitur, neque ius atque rationem penitus evertit, propterea ad rerum graviorem perturbationem cauendam, etiam sic auctoritatem tradi patitur Deus. Qua in re humano generi benignissimè consulit bonus Dominus, nequaquam ferens ut quod vitæ nostræ rationibus est præ ceteris necessarium, id conuelli, in dubiumque reuocari possit à quocumque: sit necne vir bonus, prudens, sapiens qui præest; fauorene eblandito, pecunia, variis artibus, an suis meritis, in id fastigij sit euectus, obediens nihil attinet:

attinet: auctoritati datae, non modo quo data est, obedientia defertur: eique qui *supra cathedram Moysi sedet*, quia inde praesidet, non quia eam certa ratione conscendit, adhibetur fides. Sic igitur quoties accidebat ut fauore legionum, & acclamatione militari Romanus crearetur Imperator, quando primum vi & armis, vel Iulius, vel Augustus, rem publicam oppresserunt, dum illa bellorum ciuilium tempestas caliginosa, dulcissis in diuersa animis, defauebat, merito minus dilucide cerni potuit, quibus potissime obsequium esset deferendum: at vero tranquillatis animis, bellique tenebris pacis luce discussis, tum sanè alia rerum omnium & ordinator facies clarius elucebat, ut pateret, quis ille esset cui communi consensu pateretur. Non quoddam vis illata, quod reipublicae oppressio, ius faceret, sed quod hominum aggressionibus non optimis, in finem suum sic usa sit diuina prouidentia, ut quia vel ad tanti regimen imperij, vel ad disseminandum mox futurum Euangelium, non erat democratia opportuna, violentus quidem vnus ceteros oppressurus insurgeret, tyrannidique initium daret, at paulò post in communem concordiam inciuatis animis, communiq; *diuina* seu praeteritorum obliuione inducta, utroncum susciperetur imperium, tyrannis mutaretur in monarchiam, ac utrimque, affectu & cura paritum Imperatorem veneraretur populus, tum populi salutem tueretur Imperator. Certè qui regna *transfert de gente in gentem*, et: um maximarum subitas mutatio- *Eccle. 10.* nes leni flexu perficit; potentissimeque se insinuat, occulta quadam vi omnia in melius prouehens, & quemadmodum supremus omnium moderator huic semper orbi praesidet, ita summus confusionis asor, vicariam semper sui inter homines potestatem, siue in ciuilibus, siue in sacris, clarè & aperte vigere, ad humanae societatis bonum prouidentissime decernit.

Sed haec dicta sufficiant, ut communem auctoritatis vim, Deo semper esse commendatissimam agnoscamus; nihil enim anfractuolum, nihil controuersum habet sacra illa auctoritas, qua Religiosi, suis Praelatis obediunt. Constat enim à supremo Dei in terris Vicario Romano Pontifice, unicuique Religiosae familiae eam dari potestatem, ut singularum legibus obseruatis, possint Superiores eligi, qui bono communi inuigilent, Religioni Religiosisque praesint; vnde consequens est, ut potestatem ab Iesu Christo D.N. per Vicarium eius, & Religionis placita deriuatam, possidere clarissime comprobentur. Quod autem fortassis interdum in quaestionem vocaretur, hic an ille ritè electus esset, controuersiam de re gesta continet; quae discussis factis diiudicanda est.

§. 7. *Summa ueneratione dignos, qui potestate imperandi praediti sunt.*

Iam igitur denique concludamus hanc auctoritatem, summum esse donum, quo diuina bonitas, hominis indigentiae, humanaeque societatis conseruationi consulere volens, dignissimam quandam, sed certo limite comprehensam, su-

M m m m

prema

prema suæ in animas auctoritatis, participationem homini in homines largitur, donatque ut alios imperio flectere, premere & regere possit: qui verò eiusmodi est, ceteris omnibus celsior emineat alienarum actionum moderator & arbiter; suarum verò ita dominus, ut earum rationem repetere, nemo sibi subditorum possit, seuerissimam tamen exacturus sit Deus; cuius ita personam auctoritate sustinet, ut vitio suo non deperdat, cum non virtuti, vel bonitati, vel consilio, vel prudentiæ, sed personæ publicæ detur: quæ quamdiu intemerata manet, tamdiu illi sua reuerentia, obseruantia, obsequiorum præstatio assuetæ debetur.

Et quoniam tam necessarium tamque dignum id est, quam diximus, propterea diuina prouidentia quam maximam hominibus omnibus, effertis licet & barbaris, erga suos reges, magistratus, sacrorum antistites, venerationem indidit, ut penè hominem rationemque omnem exuissè, & infra pecudum videantur abiisse naturam, si qui pauci fortè reperiantur, qui palantes sine rege, sine lege, nullaque potestate coerciti viuant. At cum numero, tum imperio rebusque florentissimis, & præclare gestis longè plures atque potiores, fuerit semper, hodieque sunt illi, qui monarchiis, qui principibus præpositisque magistratibus, ut rerum suarum iurisque legitimi arbitris, obnoxie parent. Fermeque optimo loco illorum respublica versatur, apud quos purior & integrior diuinæ auctoritatis intemerata imago viget: quod in monarchico statu verum est; in quo omnis in vnum collecta auctoritas, vnum summum gubernatorem Deum expressius refert, tantoque perfectior & ordinatior est, quanto plenius & summo iure, suæ potestati subiecta omnia, pro voluntate moderatur.

Atque hinc id secutum videmus, ut summis (quocunque nomine vocarentur) magistratibus is etiam honor, haberetur summus exterius, qui summam, quæ illis ex animo deberetur, venerationem testatam faceret; cultusque esset quidam illis proprius, insignia honoris quædam, quæ abs alio nemine usurpari fas esset; multæque id obseruent nationes, ut reges suos non nisi de genu soleant alloqui. nec sanè immeritò hunc Deo exhiberi solitum honorem ei tribuunt, qui Dei auctoritatem præ ceteris vicinius & perfectius sibi vindicat.

Inde etiam est quod eorum semper auctoritatem sua prouidentia sanxerit Deus, grauissimis pœnis ad ceterorum exemplum temeratores principum afficiens. Lege, vel memoria recolite, si voles, quam acer ultor fuerit eorum omnium, qui se Caij Cæsaris (cuius tamen dubium ius diximus) cæde sordidarant. Sed illustriora sunt quæ à sacris Litteris suppeditantur, seu Davidis, vinctum Domini tantopere suspicientis, cæsumque vindicantis; seu Dei, obmurmurantes Moyse, tam acriter punientis; cumque in Samuelem aliquando etiam obloqueretur populus, *Non te, inquit, abiecerunt, sed me, ne regnem super eos: præceperat enim aliquando, & obseruari volebat, Diis non detrahès, & principi populi tui non maledices.* An factò temerari patietur, quos ne verbo quidem ten-

Exod. 22.

tari vult: quos Deorum quoque nomine dignatur? Iterumque aliàs sapius eodem loquendi genere vtitur, & maximè dum ait, *Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos diiudicat*: hoc est, inuisibili sua maiestate semper præsens adest. Deus, dum reges & iudices consilia decernunt; at simul, omnia cernente oculo, quàm recta illa sint iudicia diiudicant. Hinc vt & suæ dignitatis, & rationis reddendæ sint memores, siue iuxta D. Benedicti salutare præceptum, non tantùm quid vocentur, sed etiam quid sint, præ oculis habeant, *Ego, inquit, dixi, Dii estis, & filij Excelsi omnes*: deos ego vos dixi, ceteris inquam hominibus, iis regendis quasi deos impositos, deos non quidem natura, sed selectione Excelsi, cuius peculiare quidam filij estis, cuiusque præclarissimo ceteris prouidendi munere fungimini. At in honore positi, intelligite, apprehendite disciplinam, & aliquando sapite: quid enim? *Vos autem sicut homines moriemini, & sicut vnus de principibus cadetis*. idemque vos manet interitus, qui præcedentium quemlibet excepit; tum verò *potentes potenter tormenta patientur, & iudicium sine misericordia, his qui sine misericordia fuerint, fiet*.

Sed hæc tristiora, & à cogitatione priuatorum aliena mittamus, dum autem Reges & Præpositi sunt, imò dū sunt dii nostri, videamus quàm iustū sit vt quos tantopere præ ceteris euexit Deus, eos nos quoque omni honore, sinceraque animi veneratione, propter Deum, & Deum in eis intuendo prosequamur. Sic tamen vt è dictis iam satis intelligamus, quàm diuersa hæc duo sint, *Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis*: &, *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit*. In priore quippe, alteri factam, sibi reputat Deus, qua ratione, omnis rectè facti est liberalis compensator, singularumque virtutum auctor, exemplar & finis: acceditque aliquid magis proprium, si etiam eius intuitu id fuerit patratum. atque hinc forassis etiam dicitur, *Qui recipit vos, me recipit; & qui me recipit, recipit eum qui me misit*. *Qui recipit prophetam in nomine propheta, mercedem propheta accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet*. Quibus verbis non idem dici videtur, cum asseritur, *Qui recipit vos, me recipit*; atque cum dicitur, *Qui recipit prophetam in nomine propheta, mercedem propheta accipiet*. hic enim sensus esse potest, qui prophetam, qui iustum in tantæ virtutis amorem recipit, eam recipit mercedem, quam illa virtutis veneratio meretur. At *qui recipit vos, me recipit*, plus aliquid sonat: vos enim ille, id est non has aut illas virtutes, sed eam quam ex me geritis auctoritatis personam intuens recipit, quæ persona quia mea est, suamque à me dignitatem continet, quasi radius à sole mutuarur, dum vos recipit, me recipit, mihi honorem præbet. Et certè quidquid de hoc sit, illius tamen alterius loci ille planè sensus est: *Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit*. Vt enim aliquando dixit Dominus, *Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit*. *Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit* Ioan. 7. mercedem sensu dici potest, Vestra, ô Apostoli, ô Pontifices, ô Reges & Prælati, auctoritas, non est vestra, sed eius qui eam dedit summi Dei; vos ergo ex auctoritate concessa iubentes qui audit, Dei auctoritatem, Deumque loquentem audit;

audit; qui verò spernit; is maiestatis diuinæ reus perduellionisq̄ue damnandus est. Atque vt sprete vel etiam affectate auctoritatis regie est sensus acerrimus, & crimen odiosissimum, (quippe nihil est quod cum illo supremo dominandi iure in comparationem veniat) ita sprete seu in ipso met, seu in Dei vicaris, auctoritatis diuinæ, nullum aliud fingi nefandius crimen potest. Et ne vanè id me dixisse putes, en quàm disertè sanctus idemq̄ue placidissimus propheta, solito acrius exaudefcens affirmet, *Quasi, inquit, peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolite acquiescere.* quid enim? idololatra verum non adorat Deum, & deos sibi fingit, qui non sunt dij, quid tu, rebellis & Præpositorum contemptor, nunquid non Deos, quos Deos tibi fecit Deus, & Dij tui sunt, contemnis? & Deum qui in eis loquitur spernis? ipse q̄ue à te ipso, te regendi auctoritatem tibi vendicans, tibi impiè diuinum nūmen atrogas? & quando eodem temeritatis impetu, à vero & solo futuri præfagitore Deo per suos gubernante discedis, quando tuis artibus, consiliis tuis, tua tibi providentia consulis, non quid non istud ariolari est, sibi in futurum meliora providere, & (quod sacre Literæ loquuntur) *per tumorem animi se prophetam, se sibi videntem fingere?* Videtne in quod improbitatis barathrum, superbia & inobedientia præcipitem hominem derrudat?

1 Reg. 15.

Deus. 18.

c. 21. const. mon.

Et quidem quæ de eminentissima Præpositorum dignitate dicta sunt, vt verissima ita certissima sunt habenda. Id vnum iterum commendandum habeo, illos qui regendis, & ad æterna dirigendis hominibus præpositi sunt, tanto diuinam illam dignitatem participare nobilius, quanto anima corpori, temporariis æterna præstant, quanto q̄ue magis proprium Deo soli est, animos, quàm corpora mouere: hinc igitur iis eos intueamur oculis, quibus par est æternitatis duces, beatitudinis conciliatores, animarum custodes intueri. Superior enim, inquit S. Basil. nihil aliud est, quàm qui personam Saluatoris obtinet, & mediator Dei & hominum factus est, & qui salutem obedientium, ipsi sacrificat. Hanc autem reuerentiam, moderato timore conditam, si diligenter auxerimus, ei q̄ue humilitatem contem iunxerimus, tum proculdubio id consequemur quod initio commedabam, vt mentis oculis, tanta splendentis auctoritatis luce completis, non sit quod humanæ naturæ nauos curiosius videre possimus.

C A P V T III.

Quid bene vel malè iubeatur à Præpositis.

EXpositum est superiore capite, præcipuum illud obedientiæ fundamētum, quo in Præpositis Deum intuemur: proximum est, vt etiam inquiramus an & quomodo in eorum factis & iussis diuina cluceat auctoritas, illustretur sapientia,